

Stichting De Witte Roos

Verslag van activiteiten 2014

De stichting heeft als doel waarden uit het verleden te verbinden met de dilemma's van het heden. De voor velen onverwachte combinatie van cultuurhistorische en ecologische waarden brengen wij op speelse manier tot leven.

De visie van de Witte Roos is dat mensen zich graag betrokken willen voelen bij hun leef- en woonomgeving, en daarbij rekening willen houden met een houdbare toekomst. Stichting de Witte Roos voert daarom een activiteitenprogramma uit om zowel de cultuurhistorische als de duurzame context van de eigen omgeving beter erfahrbaar te maken, en die als uitgangspunt te nemen voor de toekomst.

Hierbij concentreert stichting de Witte Roos zich op de gebouwde omgeving. De stichting wil bewoners graag ondersteunen bij het verduurzamen van hun gedrag in relatie tot hun woon- en leefomgeving.

Twee miljoen van de ruim 7,5 miljoen woningen in ons land zijn gebouwd voor 1955, dus voordat de grootschalige repetitiebouw begon. Deze bebouwing is sterk bepalend voor het beeld van stad of streek. De mensen zijn er aan gehecht.

Om historische bebouwing te verzekeren van een duurzame toekomst moet zowel ambachtelijk vakmanschap als innovatieve techniek worden ingezet. Dat is de technische kant, maar de sociaalorganisatorische en financiële kant verdient minstens zo veel aandacht.

In ons land dient versneld aandacht te worden besteed aan het verduurzamen van de bestaande bouwvoorraad. Het besparen van energie en water, het verbeteren van het binnenklimaat en comfort van bestaande woningen en andere gebouwen krijgt langzamerhand de aandacht die het verdient. De aanbiedingen op de markt zijn echter lang niet altijd geschikt voor oudere huizen met karakteristieke architectuur en ambachtelijke details.

Voor het verduurzamen van historische architectuur heeft stichting de Witte Roos een eigen benadering ontwikkeld, die algemeen wordt gezien als navolgenswaardig. Internationale en landelijke prijzen onderstrepen dit.

LivingGreen-centrum

Stichting de Witte Roos is een "LivingGreen-centrum" dat als constituerend lid van het Europese LivingGreen-netwerk samenwerkt met buitenlandse organisaties aan kennisontwikkeling voor duurzaam renoveren. In dit kader is gewerkt aan vijf monumentale gebouwen, die een duurzame manier worden gerestaureerd met een bijdrage uit het Interreg IVB-programma voor Noordwest-Europa. Naast Huis de Witte Roos in Delft bevinden deze gebouwen zich in [Antwerpen](#), [Lille](#), [Londen](#) en [Ludwigsburg](#).

Doel van het LivingGreen-netwerk is het demonstreren van innovatieve technieken voor het renoveren van cultureel erfgoed, het informeren van bewoners zodat zij zelf aan de slag gaan met duurzame renovatie, en het bevorderen van vakmanschap bij uitvoerende partijen.

De Europese Commissie ondersteunt het netwerk omdat de historische steden van Noordwest-Europa een unieke kwaliteit bieden, die bij beslissingen over het vestigen van bedrijven een belangrijke rol speelt. Het behoud van monumenten die het karakter van deze historische steden waarborgen, is daarmee van het grootste belang. Daarbij vormt het verlagen van het energieverbruik en de CO₂-uitstoot mét behoud van het historische karakter een uitdagende en belangrijke opgave.

Voorbeeldproject

De Witte Roos heeft de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan bij de duurzame restauratie van het Delftse rijksmonument "de Witte Roos", een leer- en voorbeeldproject. Hiervoor is het "Renoflex"-concept ontwikkeld.

Toepassing van dit concept leidt tot meer dan 90% energiebesparing en een vergelijkbare hoeveelheid waterbesparing. Materiaal wordt gebruikt volgens het "cradle to cradle"-principe: de gekozen materialen zijn biologisch afbreekbaar en/of herbruikbaar in nieuwe technische toepassingen. Bij de uitwerking van "Renoflex" gaat het om toepassing van dak- vloer- en wandisolatie, energiezuinige installaties, hergebruik van warmte, benutting van zonne-energie, gebruik van hemelwater en een geautomatiseerd gebouwbeheersysteem. Daarbij wordt rekening gehouden met (toekomstig) flexibel gebruik en wisseling van functies zonder noemenswaardige ingrepen achteraf. "Renoflex" biedt veiligheid en comfort, en lagere beheerkosten.

De aanpak van Huis de Witte Roos kunt u bekijken op: www.livinggreen.eu/project/the-white-rose-mansion-delft-the-netherlands/

In het verslagjaar werd als onderdeel van de duurzame restauratie van Huis de Witte Roos de laatste hand gelegd aan het schilderwerk van de 18^e eeuwse zaal aan de gracht, en het houtwerk de hal en de ruim 40 meter lange gang. De betimmeringen in de voorzaal werden gemarmerd op basis van eerder uitgevoerd kleurhistorisch onderzoek en vergelijkende studie van duurzame verfsoorten.

Voorbeeldproject Huis de Witte Roos: de 18^e eeuwse voorgevel met kleinschalig ruitenpatroon aan de Oude Delft, na restauratie.

De tuinen van het bouwblok, gezien vanuit de serre op de verdieping van Huis de Witte Roos

Vensters aan de gracht.
In het antieke plafond zijn leidingen aangebracht voor een (vrijwel onzichtbaar) rookmeldsysteem.

Boven: het achterhuis met serre voor zonne-energie

Onder: de lange gang na de restauratie

Gemarmerd houtwerk en wandbespanning in de voorzaal van Huis de Witte Roos. Achter de wandbespanning bevindt zich wandverwarming; onder de marmeren vloer van de gang lopen leidingen, daaronder is de vloer geïsoleerd.

De Delftse Renovatiewinkel

Wanneer bewoners een oud huis willen verbouwen, aanpassen of renoveren worden zij geconfronteerd met overheidsregels rond historische bouw en het grote en gevarieerde aanbod op de markt.

Zij verliezen al gauw het overzicht en zoeken naar raad.

Daarom heeft stichting de Witte Roos het initiatief genomen voor een help desk duurzaam renoveren. Deze Delftse Renovatiewinkel ging op 1 juli 2014 van start.

Bewoners die advies willen over het verduurzamen van hun huis kunnen een intakeformulier invullen op de website van de Witte Roos. Zij worden dan uitgenodigd voor een eerste (gratis) adviesgesprek. Daarbij worden de verlangens en behoeften, en het huis in al zijn bijzondere karakteristieken verkend. De vraag wordt hierna in een factsheet gespecificeerd. De eigenaar/bewoner zal hierin de cultuurhistorische waarden van zijn huis herkennen, en zijn wensen tot verduurzaming alsmede de technische mogelijkheden daartoe.

Start van de Delfse Renovatiewinkel: de Delftse stadsbouwmeester (links voor) en wethouder Brandligt (staande daarnaast) bekijken demonstratieverlichting, Tjeerd Deelstra van de Witte Roos vertelt over domotica.

De Delftse Renovatiewinkel beschikt over deskundige adviseurs die voor bewoners een aantal mogelijke scenario's kunnen uitwerken. Deze verschillen in investeringsniveau en rendement. Bewoners kunnen na het eerste gratis adviesgesprek de scenario's laten uitvoeren, toegespitst op de specifieke eigenschappen van hun monumentale of karakteristieke pand. De scenario's worden onderbouwd met een uitgebreid energieprestatie-onderzoek

Ook kunnen de adviseurs van de Renovatiewinkel scenario's tegen een redelijke vergoeding in beeld brengen of hem/haar verwijzen naar een specialist. Desgewenst kunnen de adviseurs helpen om het gekozen scenario in te passen in een groter omvattend restauratieplan of renovatieontwerp.

De Witte Roos bewaart zijn onafhankelijkheid: bewoners kunnen bij de realisatie van hun plannen kiezen uit tussen twee mogelijkheden:

- De bemoeienis van de Delftse Renovatiewinkel blijft beperkt tot strikte advisering. De bewoner zoekt dan zelf in de markt de partij of partijen die het advies kunnen uitvoeren. De Renovatiewinkel kan desgewenst offertes helpen beoordelen, maar dat hoeft natuurlijk niet.
- De bewoner kiest ervoor het werk ook middels een aan de Delftse winkel verbonden team te laten uitvoeren. Een verschil met het aanbod uit de reguliere markt is dat zo'n team per opgave op maat wordt samengesteld. Er wordt prestatiegericht gewerkt door gespecialiseerde vakmensen in een gelijkwaardig collegiaal verband, waarbij kwaliteit gewaarborgd is.

De stichting heeft in 2014 voor de Renovatiewinkel een rekenmodel laten ontwikkelen waarmee kosten en baten van energie-investeringen kunnen worden bepaald. In 2014 zijn daarnaast vorderingen gemaakt met het documenteren van voorbeelddetails. SBRCURnet verwerkt bouwkundige gegevens van de restauratie van Huis de Witte Roos; deze komen in 2015 beschikbaar op de kennisbank van SBRCURnet. Met de Hogeschool Rotterdam is in 2014 een begin gemaakt aan het opstellen van informatiebladen voor bouwkundige energiemaatregelen, zoals die kunnen worden toegepast in andere karakteristieke Delftse gebouwen. Hiertoe wordt ook samengewerkt met de gemeente Delft (Afdeling Monumentenzorg).

De start van de Delftse Renovatiewinkel werd mede mogelijk gemaakt door Platform 31 en het Europese Interreg IVB-NWE-programma.

De Jury van Platform 31 stelde vast dat de Delfts winkel als enige de niche van karakteristieke oudere woningen bedient en is van mening dat dit concept landelijk zou moeten worden uitgerold.

De markt voor duurzaam renoveren

Gezien de enorme opgave om bestaande bebouwing te verduurzamen moet de markt voor duurzaam renoveren zich nog ontwikkelen. Het is een nieuwe markt, die een niche bedient waarover nog veel onduidelijkheid bestaat. Niet alleen de vraagzijde moet worden aangewakkerd (bewoners, i.c. consumenten en opdrachtgevers), ook de aanbodzijde (leveranciers) moet worden versterkt. De Witte Roos kiest positie op deze markt. De stichting is onafhankelijk, heeft geen belangen bij welke partij hoe dan ook. De stichting moet niet alleen weten "wat er te koop is", ze moet ook de vraag begrijpen. Om beter inzicht te verwerven in de aanbodzijde zijn de laatste jaren verschillende activiteiten uitgevoerd, onder meer met brancheorganisaties en stimuleringsfondsen. In 2014 werd een bijeenkomst georganiseerd in het kader van "Green-makeover! De groene innovatiemotor" uit Zoetermeer. In "Green-makeover" wil een groep renovatiebedrijven samenwerken en nieuwe diensten en producten ontwikkelen. De Witte Roos onderzoekt zelf of aanbieders van hoogwaardige, innovatieve materialen, producten en diensten voor duurzaam renoveren kunnen worden verenigd in een zogeheten CoP (Community of Practice). Daartoe werd overleg gevoerd met Bouwmensen Delft en een bijeenkomst belegd met 15 kleine / middelgrote aannemers uit de Delft en omgeving. Ook werd een samenwerking opgezet met het OTB (Onderzoeksinstituut Technische Bestuurskunde) van de TU Delft. Het OTB onderzoekt CoP's in Europees verband. Met SBRCURnet, koepelorganisatie voor de bouw, die zich in 2014 in Delft vestigde zijn de banden aangehaald met het oog op samenwerking in de komende jaren.

Expositie duurzaam renoveren

Mede ten behoeve van de Delftse Renovatiewinkel heeft stichting de Witte Roos de afgelopen jaren expositiemateriaal ontwikkeld over duurzaam renoveren: modellen die de opbouw van vloeren en wanden verduidelijken, een "schatkaart" die verwijst naar "potten en pannen" met informerende plaatjes en teksten, video's van duurzaamheidstechnieken en over de in Huis de Witte Roos uitgevoerde restauratiewerkzaamheden. In 2014 is het expositiemateriaal verder uitgebreid. De stichting beschikt nu over een poppenhuis waarmee domotica kan worden gedemonstreerd. Dit poppenhuis werd ter beschikking gesteld door Poppedijn (www.poppedijn.nl). De aan de Witte Roos verbonden elektronikadeskundige ontwierp en realiseerde het automatiseringssysteem.

Het poppenhuis demonstreert dat domotica zonder veel kosten met gebruik van bestaande bedrading kan worden geïnstalleerd. Bij een juiste toepassing kan gebouwautomatisering bijdragen aan energiebesparing, comfort en veiligheid.

Met het poppenhuis kan worden uitgelegd wat domotica is. Elektriciteitsproductie door zonnecellen (op de dakkapellen) kan worden getoond. Bezoekers kunnen spelen met de rolgordijntjes voor de ramen en allerlei soorten huishoudelijke apparatuur en verlichting.

Behalve het poppenhuis werd in 2014 werd een expositie samengesteld van verlichtingsarmaturen. Hiermee kunnen verschillende eigenschappen van lichtbronnen worden gedemonstreerd: energiegebruik, kleur, intensiteit, levensduur en zo meer. Een tijdelijke expositie over bio-based isolatiematerialen en laag-temperatuurverwarming werd verzorgd door Warmteplan (www.warmteplan.nl).

Duurzaamheidscoaching

Naar advisering van stadsbewoners hoe hun huis kan worden verduurzaamd, coacht stichting de Witte Roos maatschappelijke organisaties. In 2014 ontvingen de volgende organisaties advies over het verduurzamen van hun huisvesting:

- Buurthuis Voorhof II (Delft)
- Scouting van Woesik (Wassenaar)
- Het Hofje van Wouw (Den Haag)
- Museum Teta van Elven (Delft)
- Het Rietveld Theater (Delft)
- Budovereniging Ju Gia Jen (Den Haag)

De gemeente Wassenaar werd ondersteund met een duurzaam restauratieplan voor het gemeentehuis Landgoed De Paauw.

Erfgoedparticipatie

Om eigenaren van historische huizen en geïnteresseerden in architectuurgeschiedenis de mogelijkheid te bieden om ervaring op te doen en kennis te maken met historische ambachten, heeft de stichting een traject “Erfgoedparticipatie”-ontwikkeld.

Diverse ambachtelijke disciplines bieden meerwaarde voor de duurzame restauratie, renovatie, transformatie of herinrichting van historische panden. Wij onderscheiden daarbij twee invalshoeken, de harde en zachte kant, ofwel ‘hardware’ en ‘software’.

Ambachtelijke ‘hardware’ bestaat bijvoorbeeld uit metselwerk, kennis van steensoorten, mortels en voegtechnieken, houtsnijwerk, houtbewerking, schrijn- en meubelwerk, keuze van houtsoorten, en nog veel meer.

De ‘software’ omvat bijvoorbeeld stofferen, behangen, wandbespanning aanbrengen en onderhouden, parketteren, meubileren, maken van vaste kasten, afwerken van meubels, lakken, politoeren, verlichting en ook duurzaam onderhoud en beheer.

Deelnemers aan dit project kunnen de “ins” en “outs” leren van historische ambachten onder leiding van ervaren “Meesters”. Naast een werkatelier biedt de stichting kennismodules aan. De stichting verwacht dat bewoners en opdrachtgevers hierdoor bewuster en met meer kennis van zaken oudere panden zullen beheren en restaureren. In 2014 is het traject “Erfgoedparticipatie” van start gegaan. Medio 2015 zal het worden voltooid.

Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met lokale partners, en medegefinancierd door het Fonds voor Cultuurparticipatie en het Interreg IVB-programma voor Noordwest Europa.

“Vergroening” van de woonomgeving

Behalve technische aspecten voor verduurzaming zijn sociaal-culturele aspecten minstens zo belangrijk.

Er moeten grote inspanningen geleverd worden om bestaande woonomgevingen te veranderen in meer duurzame straten, buurten, wijken en steden. Hierbij zullen bewoners een grote rol moeten spelen. In 2014 heeft stichting de Witte Roos hieraan in toenemende mate aandacht besteed. Een voorbeeld daarvan is een “community garden” die de Witte Roos in Delft aanlegt samen met stadsbewoners, en activiteit die in 2014 onder meer werd ondersteund door Fonds 1818.

Samenwerking met ervaren partners die ook ervaring hebben met participatie biedt vele voordelen. Daarom trad stichting de Witte Roos in 2014 toe tot het Europese samenwerkingsverband "ConGREEN Together". Dit is een cluster van Europese projectpartners die in voorgaande jaren activiteiten hebben uitgevoerd om bewoners nauwer te betrekken bij afval- en groenbeheer. In ConGREEN Together zijn ideeën en methoden voor communicatie en publieksparticipatie in het "vergroenen" van de woonomgeving bijeengebracht. De Europese partners concentreerden hebben gezocht naar nieuwe manieren om bewoners te sensibiliseren en zich te doen inzetten voor een groenere omgeving. De partners hebben zich ingespannen om mensen bewuster te maken van hun impact op het milieu.

Het partnerschap bestaat uit IOK Afvalbeheer (Kempen), Imog (Buurt en Nabijheidsdienst Kortrijk), BND, City of Worthing (UK), Adur & Worthing Councils, OCMW- Hulp- en Zorgverlening Kortrijk, Medway Council, West Sussex County Council, Centre Social Eclaté (Saint-Martin-Boulogne) en stichting de Witte Roos. Alle partners werken op lokaal of regionaal niveau. Het project bood de gelegenheid om van elkaars inspanningen te leren en zo te streven naar betere resultaten. Het betrekken van inwoners en maatschappelijke organisaties geeft met name de deelnemende (semi-)overheidsdiensten meer garantie op betere en blijvende resultaten.

in 2014 zijn in het ConGREEN-netwerk verschillende methoden van communicatie en participatie voor duurzaamheid uitgewisseld. Hieraan heeft stichting de Witte Roos bijdragen geleverd.

Vrijwilligers en stafleden van de Witte Roos namen deel aan conferenties in Medway en Kortrijk (zie: www.congreentgether.eu/events)

De Witte Roos maakte in het kader van dit project de video "Ervaar de magie van duurzame renovatie" (www.witteroos.nl/de-stichting/doe-mee). Het project werd gefinancierd door het Europese Interreg IVA – 2Zeeën-programma.

Publiekscampagne

"Challenge-4-Change" is een campagne die beoogt stadsbewoners te activeren om duurzamer te leven. Daarbij gaan wij er van uit dat zij elkaar helpen om een bijdrage te leveren – voor zo ver in hun bereik – aan het voorkomen van (verdere) aantasting van natuur en milieu. Deelnemers aan het project gaan tezamen deze uitdaging aan; de stichting biedt faciliteiten.

In 2014 is een kerngroep geformeerd van pionierende bewoners. Zij vervullen een sleutelrol: ze verzamelen informatie, helpen elkaar bij het maken van keuzen die hun dagelijkse handelingen duurzamer maken, en zij betrekken anderen bij het project.

Stichting de Witte Roos biedt organisatorische ondersteuning, zorgt voor inhoudelijke expertise en de inzet van sociale media.

De stichting werkt in dit project samen met de gemeente en een reeks van maatschappelijke organisaties en bedrijven, de TU Delft en Green Village, de ICT-kring Delft, de Haagse Hogeschool, Stadsradio Delft en het huis-aan-huisblad "Delft op Zondag".

De kerngroep heeft zich onder meer verdiept in de wijze van meten van energieverbruik en milieueffecten met ICT-tooling. Hierbij werd ook gebruik gemaakt van inzichten van de bij dit project betrokken kennispartners: de TU Delft, de ICT-kring Delft en SPING – wizzards of ICT. Al snel was men het er over eens dat er een duizelingwekkende hoeveelheid informatie beschikbaar is via het World Wide web. Er blijken dashboards te zijn om energieverbruik te meten.

Energiebedrijven verstrekken metertjes. Het heeft geen zin - en is niet betaalbaar - om bij deze campagne een eindeloos hoeveelheid metertjes aan te bieden. Energieverbruik is uiteraard van belang, maar dat krijgt al wel aandacht in de media (isoleren, zonnepanelen e.d.).

De kerngroep vond dat dit aspect was "uitgekauwd" en wilde de campagne breed ingaan, met primaire vragen als: "moet ik er voor kiezen om zonnepanelen te kopen, elektrisch te rijden of moet ik vegetariër worden?".

Verschillende mogelijkheden om bewonersorganisaties, bedrijven, onderwijsinstellingen en winkels bij het project te betrekken zijn tegen het licht gehouden. De verschillende doelgroepen vragen elk om een eigen benadering.

Samen met de Haagse Hogeschool - "Communication & Multimedia Design" is in dit verband de behoefte van doelgroepen onderzocht.

In "Delft op Zondag" is in september 2014 een interview gepubliceerd met een vertegenwoordigde van de Witte Roos, en in het Rietveldtheater verzorgden wij een pitch bij de septemberbijeenkomst van het Delftse binnenstadsnetwerk.

In november 2014 nam een lid van het kernteam deel aan een "inspirational visit" van het LivingGreen-netwerk en bezocht het door bewoners gedragen duurzaamheidscentrum in Bristol.

Het project wordt medegefinancierd door Fonds 1818 en Europa (Interreg IVA en IVB). In 2015 beleeft de campagne zijn hoogtepunt en wordt feestelijk afgesloten.

Onderwijs

Stichting de Witte Roos ziet zich een taak weggelegd om ook volgende generaties voor te bereiden op een duurzame toekomst.

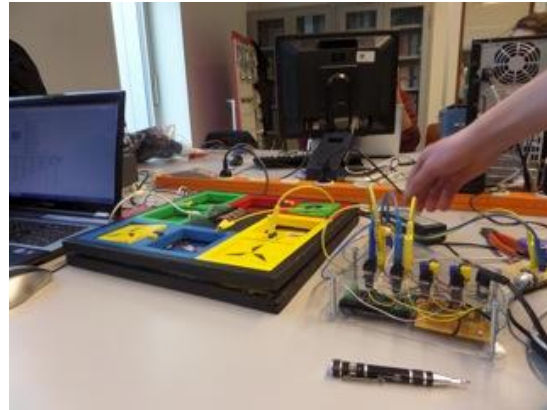
In dat kader zijn in 2014 de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Productie van een lesmodule voor schoolkinderen; op de website vinden zij hulpmiddelen voor het maken van een werkstuk over water in en om huis.
- De Bèta Challenge; met het Christelijk Lyceum Delft (CLD) is een project uitgevoerd over duurzaam ondernemen en duurzame techniek; leerlingen bezochten bedrijven en maakten een website met de door hen verzamelde informatie.
- Met de Haagse Hogeschool, vestiging Delft is een project uitgevoerd waarbij eerstejaars studenten elektrotechniek ideeën moesten formuleren hoe energie zichtbaar kan worden gemaakt voor kinderen; de studenten moesten dit vormgeven in prototypen.
- Samen met partners uit het Europese LivingGreen-netwerk zijn trainingsmodules opgezet voor bedrijven over duurzaam renoveren.

Links: leerlingen van het CLD overhandigen de door hen gemaakte QR-tag over Huis de Witte Roos.

Rechts: scholieren in gesprek over zonne-energie in de binnenplaats van Huis de Witte

Studenten elektrotechniek van de Haagse Hogeschool, vestiging Delft demonstreren hun werkstuk voor de Witte Roos

De Witte Roos heeft de ambitie om een stimulerende rol te gaan spelen in het vakonderwijs. Voor duurzaam renoveren, restaureren en transformeren van historische gebouwen zullen in toenemende mate vakmensen beschikbaar moeten komen. De overdracht van ervaring van oudere beroepsbeoefenaren naar jonge en nieuwe toetreders op deze markt staat echter onder druk. Dit komt onder meer omdat er vanwege de economische crisis weinig stageplaatsen zijn in de restauratiesector.

Duurzaam renoveren vraagt om nieuwe bekwaamheden: kennis van innovatieve techniek en duurzame materialen, communicatie met klanten en opdrachtgevers, organisatie en ondernemerschap. En voor succesvol opereren is samenwerking nodig tussen vakbekwame mensen, vanuit verschillende disciplines en verschillende invalshoeken, met wederzijds respect en inzicht in de verschillende elkaar aanvullende bekwaamheden. Ook dat moet worden geleerd.

In dit verband heeft stichting de Witte Roos in 2014 voorbereidingen getroffen voor het ontwikkelen van onderwijskolom VBO, MBO, HBO, WO: "Ambacht – Innovatie – Duurzaamheid". Ons initiatief wordt actief gesteund door de gemeente Delft (sector onderwijs)

Als eerste stap werd samen met de TU Delft en de Haagse Hogeschool vestiging Delft (HHS) een lectoraat "Stedelijk Metabolisme" voorbereid (o.m. te bekostigen door de TU Delft en de Haagse Hogeschool vestiging Delft). Het Bèta Challenge programma van het Christelijk Lyceum Delft werd door de gemeente financieel ondersteund.

Informereren en inspireren

In het Europese LivingGreen-netwerk werkt de Witte Roos aan het bijeenbrengen van ervaring en kennis over duurzaam renoveren. De samengebrachte kennis is onder meer gebruikt in een publicatie voor bewoners met tips en tricks voor duurzaam renoveren. Daarnaast is er een reeks methoden ontwikkeld om bewoners en gebouweigenaren te interesseren en motiveren voor duurzaam renoveren, én om het MKB in de bouw- en installatiesector te informeren en trainen over dit onderwerp. Voor een overzicht van methoden, zie: www.livinggreen.eu/project/the-livinggreen-project/

In 2014 is gewerkt aan kennismodules, zie: www.livinggreen.eu/project/introduction/

Studiebezoeken aan Huis de Witte Roos kunnen dienen als inspiratiebron. In 2014 faciliteerden wij studiebijeenkomsten en rondleidingen voor:

- Staf en studenten van de TU Delft, de Haagse Hogeschool, Hogeschool Rotterdam, Christelijk Lyceum Delft
- De Erfgoedacademie (cursus duurzaamheid voor makelaars)

- Aedes (koepelorganisatie van woningcorporaties), monumentennetwerk
- Platform 31 – de Energiesprong
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)
- Rotaract Delft - Pijnacker
- Lions Club Delft, Lions Club Princestad, Lions Club Antoni van Leeuwenhoek
- Het Erfgoedhuis Zuid-Holland
- Regio Haaglanden (“klimaatambtenaren” van 24 gemeenten)
- Vereniging Vrienden van Verre Culturen
- Het Gilde Zuid-Holland
- De Historische Vereniging Delfia Batavorum
- Het Duurzaam Dream-team gemeente Delft (een streekontbijt met discussie over een lokale voedselstrategie)

Tijdens de Open Monumentendagen van 14 en 15 september bezochten ruim 1000 mensen Huis de Witte Roos. Gidsen van het Gilde Delft verzorgden rondleidingen. In oktober verzorgde de stichting in Wassenaar een informatiestand over duurzaam renoveren op de gemeentelijke duurzaamheidsmarkt.

Behalve fysieke ontmoeting, lezingen, studiebezoek, rondleidingen en publiekspresentaties zijn er andere mogelijkheden om bewoners te inspireren, te motiveren en om kennis over te dragen over ecologische en cultuurhistorische waarden.

Digitale media zijn erg belangrijk, maar ook er zijn ook andere middelen beschikbaar: radiopraatjes, folders, interviews, artikelen in de gedrukte pers, en nog veel meer. De Witte Roos moet kiezen uit de veelheid van mogelijke communicatiemiddelen omdat de beschikbaarheid van menskracht en financiële middelen zijn beperkingen kent.

Bewoners besteden steeds meer aandacht aan duurzaamheid, maar communicatie moet duidelijk zijn en de boodschap betrouwbaar, en ze dient gericht te zijn op helder omschreven doelgroepen. In 2010 gaf reeds 25% van de Nederlanders aan dat zij duurzaamheid belangrijk vindt bij de aanschaf van producten of diensten, in 2011 was dit percentage gestegen naar 32 (www.duurzaam-ondernemen.nl/ondanks-economische-crisis-neemt-belang-duurzaamheid-weer-toe).

In 2014 was dit toegenomen tot 42%. De scepsis is echter groot: vijf van de tien Nederlandse consumenten wantrouwt de duurzaamheidsclaims van producten en 60% heeft geen idee in welke mate een product werkelijk duurzaam of maatschappelijk verantwoord is (www.dossierduurzaam.nl/Resultaten).

Gezien de toenemende belangstelling voor duurzaamheid, neemt het aantal initiatieven toe. Er zijn organisaties die zich concentreren op natuur (letterlijk ‘groen’: planten, bomen, dieren), organisaties met een focus op materialen (afval, hergebruik, natuurlijke producten - ‘ecologisch’) of op innovatie en technologie.

Stichting de Witte Roos moet haar positie op de markt voor duurzaamheid dus voortdurend kritisch onderzoeken en zich duidelijk positioneren. Daartoe wordt samengewerkt met de Technische Universiteit Delft (Industrieel Ontwerpen – Marketing & Consumentengedrag), de Hogeschool Rotterdam (Instituut voor communicatie, media en informatietechnologie) en de Haagse Hogeschool (Communication & Mediadesign).

Uit onderzoek en interviews blijkt dat drie waarden worden herkend door (potentieel) geïnteresseerden in de Witte Roos: duurzaamheid, authenticiteit en geloofwaardigheid. Daarnaast kwamen sterke punten naar voren: breed netwerk, internationaal, onafhankelijk. Goede uitgangspunten om op verder te bouwen.

In 2014 is een “road map” voor communicatie opgesteld. Daarbij hebben we ook veel geleerd van onze Europese partners. We hebben ook onze doelgroepen scherper gedefinieerd.

Primaire doelgroepen zijn:

- Stadsbewoners (deze groep kan worden gedifferentieerd, bijvoorbeeld naar leeftijd, sociaaleconomische situatie, leefstijl, woningeigenaren, huurders, en zo meer)

- Monumenteneigenaren of bezitters van een oud huis (dit is een heel belangrijke doelgroep voor de Witte Roos)
- Bedrijven, met name toeleveranciers en uitvoerders van duurzame renovatie (belangrijke partners, zeker bij de uitbouw van de renovatiewinkel)
- Erfgoeddeskundigen/-adviseurs en duurzaamheidsadviseurs (essentiële partners)
- Hypotheekverstrekkers, makelaars, financieel deskundigen (zij kunnen naar de stichting doorverwijzen bij vastgoedmutaties)
- TU Delft en hogescholen in de regio (belangrijke kennispartners)
- Gemeente(n); zij kunnen de stichting goed gebruiken om beleid te realiseren
- Andere duurzaamheidsorganisaties (daarmee is samenwerking noodzakelijk)
- Vrijwilligers en vrienden van de Witte Roos (zij zijn essentieel voor marketing en communicatie, treden op als ambassadeurs, en verlenen diensten)

Met het oog op de juiste toepassing van communicatiemiddelen zijn zogeheten personae gedefinieerd.

Wat betreft de gebruikte media hebben wij ons in eerste instantie gericht op het verbeteren van de website. De website is vereenvoudigd en beter vindbaar gemaakt en is nu ook "responsive" (kan nu ook op alle tablets, I-phones e.d. zonder misvorming worden bekeken).

Wij beschikken nu over een digitale huiswerkmodule voor scholieren over water in en om huis. Dit omdat we willen investeren in volgende generaties, maar ook omdat een belangrijke doelgroep van de stichting wordt gevormd door gezinnen met kinderen. Via de kinderen kunnen de ouders worden bereikt. In dit geval als kinderen op de basisschool een werkstuk maken. Ouders helpen in de regel hun kinderen bij het voorbereiden van een werkstuk of spreekbeurt. Zo bevorderen we (indirect) ook duurzaam gedrag van volwassenen.

In 2014 is ook onze huisstijl kritisch bekeken. Daaraan valt wel wat te verbeteren. Met onze partners hebben we een nieuwe huisstijl ontwikkeld, die in de komende jaren kan worden doorgevoerd.

Organisatie, mensen en middelen

Stichting de Witte Roos heeft in haar bestaan een uitgebreid netwerk opgebouwd dat haar helpt bij het laten voortbestaan en de ontwikkeling van de organisatie.

De Witte Roos is goed ingebed in de stad, en in regionale, nationale en Europese netwerken. In Delft werkt de Witte Roos samen met de grote kennisorganisaties (de TU, de Haagse Hogeschool, InHolland, DSM, UNESCO-IHE, etc.) maar ook met bedrijven, maatschappelijke organisaties en kenniswerkers, en uiteraard met de gemeente.

Ook SBRCURnet (kenniscentrum voor de bouw) is een belangrijke lokale samenwerkingspartner. De Delftse Bouwcampus die eind 2014 werd ingericht biedt extra mogelijkheden om samenwerkingen op het gebied van duurzaam renoveren uit te bouwen.

Met het oog op gezamenlijke projecten in de toekomst zijn in 2014 gesprekken gevoerd met beleidsfunctionarissen van de TU Delft, docenten, studenten en ondersteunende diensten. Ook de banden met de gemeente Delft werden aangehaald, in het bijzonder met de stadsbouwmeester en beleidsambtenaren voor milieu, onderwijs, monumenten, erfgoed en economie.

Daarnaast is verder gewerkt aan vergroting van het maatschappelijke draagvlak in de Delftse samenleving.

In 2014 werd in Delft een nieuwe gemeenteraad geïnstalleerd en trad een nieuw College aan. Van de geboden gelegenheid om ideeën aan te dragen voor nieuw beleid werd graag gebruik gemaakt: de Witte Roos presenteerde met ondersteuning van het bestuur van de TU Delft haar ambities en

voorgenomen bijdrage aan de verdere ontwikkeling van de lokale economie, leefbaarheid en duurzaamheid

Stichting de Witte Roos is in staat gebleken om sterk team van vrijwilligers op te bouwen die een grote rol spelen bij de uitvoering van activiteiten. In 2014 kon daarbij geprofiteerd worden van vrijwilligerstrainingen, die werden gefinancierd door Fonds 1818. Ook de stichting deel aan bijeenkomsten over vrijwilligersbeleid die werden georganiseerd door de Rabobank, regio Den Haag. Samen met de stad Ludwigsburg stelde de Witte Roos een overzicht samen van wet- en regelgeving voor vrijwilligerswerk in Noordwest Europa.

In 2014 speelden vrijwilligers een grote rol in de activiteiten van de Witte Roos. De Witte Roos werd gedragen door een actief bestuur en een kerngroep bestaande uit een historicus, een bouwkundige, restauratiearchitect, woondeskundige, milieuplanoloog, juriste, organisatiedeskundige, communicatie-expert, ICT-er, museoloog, energie-expert en sociaal-psychologe; en veel van hen stelden hun diensten om niet beschikbaar. Daarnaast was er groep deskundigen die de stichting op ad-hocbasis kan inschakelen voor ICT, sociale media, expositie- en video-ontwerp, bouw- en installatietechniek, elektrotechniek, energie en water. Ondersteunende diensten, zoals boekhouding en control zijn uitbesteed.

Al met al blijkt de stichting te kunnen beschikken over een netwerk en middelen (kennis, kunde, materieel, materiaal en financiën) waarmee zij haar activiteiten kan ontplooiën.

In 2014 is het netwerk van de stichting gedetailleerd in kaart gebracht. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten actoren:

- Actieve actoren; deze zijn actief betrokken bij projecten en/of activiteiten van de Witte Roos
- Potentieel actieve actoren; hiermee bestaan contacten, maar er is (nog) geen concreet project of activiteit waarin wordt samengewerkt. Er zijn wel ontwikkelingen in die richting.
- Passieve actoren; deze actoren zijn niet betrokken bij de stichting op een manier die actief bijdraagt. Het is ook niet duidelijk of dit op termijn gaat gebeuren.
- Noodzakelijke actoren: deze actoren zijn nodig voor een goed functioneren van de Witte Roos.

De netwerkanalyse geeft inzicht in het sociaal kapitaal van de stichting: de activiteiten, goede erfenissen en netwerkpartners. Het laat zien wat gaande was, wat toekomstplannen zijn en hoe deze elkaar kunnen versterken. In combinatie met deze netwerkverkenning kan handen en voeten gegeven worden aan een meerjarenplan.

Tot nu toe is stichting de Witte Roos in sterke mate afhankelijk van subsidies, donaties en giften. Onze ANBI-status is wat dit betreft aantrekkelijk. Naast donaties van vermogensfondsen, de gemeente en de Europese Commissie, besloot een Delftse familie ons jaarlijkse een gift te verstrekken. Wij zijn deze gevers buitengewoon erkentelijk voor het vertrouwen dat hieruit blijkt, en ook omdat dit het maatschappelijk draagvlak van de Witte Roos demonstreert.

In 2014 is met de Sesamacademie, financieel ondersteund door Fonds 1818, samengewerkt om tot een verdienmodel voor de toekomst te komen. Er is besloten om in de komende jaren de Delftse Renovatiewinkel verder uit te bouwen en de bijzondere kennis en marktpositie van de stichting op het gebied van duurzaam restaureren/renoveren sterk te gaan benutten. Hier liggen kansen. Delft telt bijna 700 rijksmonumenten, 757 gemeentelijke monumenten, en vier beschermde stadsgezichten met beeldbepalende panden. En in de regio is heel veel meer historische bebouwing die ook moet worden aangepakt.

De lange(re) termijn

Historische, monumentale panden, zeg maar, ons onroerend erfgoed is een stille getuige van ons boeiend en soms woelig verleden. We moeten oppassen dat in de huidige moeilijke tijden de vaak ook ongedocumenteerde erfgoedwaarden niet leiden tot een onherroepelijk verlies van onschatbare kennis over ons verleden.

Het onroerend erfgoed bepaalt in al zijn diversiteit ook de identiteit en herkenbaarheid van stad en land. In vele gevallen maakt het zelfs een essentieel en onafscheidelijk onderdeel uit van de persoonlijke leefwereld.

Ons onroerend erfgoed maakt deel uit van een dynamische leefwereld. Door zijn duurzaam – en vaak ook esthetisch – karakter draagt het bij tot een kwaliteitsvolle woon- en leefomgeving. In onze snel transformerende samenleving vormt het onroerend erfgoed een baken van zekerheid en rust. Duurzaam behoud en beheer van onroerend erfgoed moet een wezenlijk element worden van elke toekomstige en ruimtelijke ontwikkeling. Een modern onroerend erfgoedbeleid moet ervoor zorgen dat de kwaliteit, identiteit en herkenbaarheid van onze leefomgeving gewaarborgd is en verder wordt uitgebouwd. Ons onroerend erfgoed heeft ook een belangrijk economisch potentieel. Het vormt een grote aantrekkingskracht voor toeristen en bezoekers. Ook hebben investeringen in renovatie en onderhoud een zeer gunstig economisch effect.

Commercieel vastgoed wordt meestal gezien als een financieel beleggingsproduct met een bepaalde risico-rendementverhouding. Dat geeft een wat eenzijdige kijk op het vastgoed. Natuurlijk, de markt en de locatie zijn bepalend voor de vastgoedwaarde. Maar een groot deel van de waarde wordt volgens ons mede bepaald door emotie, door dierbaarheid. Als mensen zich hechten aan hun pand en de bebouwde omgeving, dan zullen ze eerder offers brengen om die in stand te houden en zodanig te gebruiken dat hun karakter in stand blijft. Het verhogen van deze dierbaarheid draagt bij aan het verduurzamen van gebouwen, de risicobeheersing en beperking van de kosten.

Veel aandacht gaat uit naar bescherming en behoud. Te weinig investeren we in ontsluiting, maatschappelijke inbedding en optimale marktpositionering van ons onroerend erfgoed. Met het betrekken van huiseigenaren en andere partijen/belanghebbenden, levert de Witte Roos voorbeelden voor hergebruik en herbestemming. Op deze wijze krijgt onroerend erfgoed in een dynamische samenleving nieuwe bestemmingsimpulsen. Ook reiken wij een instrumentarium aan voor duurzame renovatie en beheer met continuïteit van relevante ambachten.

De Witte Roos heeft veel ervaring en werkt samen met instellingen die beschikken over unieke kennis op het gebied van duurzaam restaureren, renoveren en transformeren van historische bebouwing, en methoden om het leven in en om huis te verduurzamen. Stichting de Witte Roos kan deze kennis, i.c. de organisaties en bedrijven inschakelen en zo een multipliereffect creëren.

De stichting is daarom ingegaan op het verzoek van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed om een plan te ontwikkelen voor het verzorgen van maatwerkadviezen voor verduurzaming van historische bebouwing. Hiertoe wordt samengewerkt met een veelheid van organisaties, waaronder de Federatie Grote Monumentengemeenten. In 2014 zijn bijeenkomsten georganiseerd met het oog op het creëren van een breed draagvlak bij de vele verschillende erfgoedorganisaties die ons land telt.

Historische panden vereisen een specifieke duurzaamheidsaanpak:

- Regelgeving, (ruimtelijk) kwaliteitsbeleid en een vergunningstelsel is niet langer toereikend om 'van boven af kwaliteit af te dwingen. Er wordt meer overgelaten aan burgers en de markt. Er wordt ook meer verwacht van haar vermogen zichzelf te kunnen reguleren.
- Het aanbod op de markt bestaat uit een ver doorgevoerde productdifferentiatie en heeft niet als vanzelf een integraal antwoord op de lokale en specifieke vraag. Die verantwoordelijkheid voor integratie wordt ook niet direct gezocht.
- Advies op maat 'aan de keukentafel' is aanvullend nodig om kwaliteit en een integrale aanpak in een zelfregulerende markt te bevorderen. De onafhankelijkheid van advies op maat is cruciaal.

- De particuliere eigenaar is niet gewend apart te betalen voor een installatieadvies. Traditioneel zit dit in de prijs van de installatie. Met een energieneutrale samengestelde configuratie is dat niet langer het geval. Een advies op maat voor historische gebouwen sluit sommige technieken of producten uit, maar kan andere technieken passend maken op de steeds unieke situatie. Eenvoudig of complex; het vereist altijd een ontwerpproces.

- De particuliere eigenaar is niet gewend deze ontwerpopgave uit te besteden aan een architect of adviseur. Hij staat er allereerst niet bij stil dat hun opgave deskundigheid vereist. Vervolgens heeft hij daar ook de middelen niet voor, of niet voor over. Hij gaat zelf zoeken op internet, bij leveranciers en bouwbedrijven. Omdat hij in de regel over weinig kennis beschikt met betrekking tot duurzaamheid en monumentale waarden, staat hij open voor veel uiteenlopende adviezen uit de markt en ziet uiteindelijk door de bomen het bos niet meer. Falen en schade aan gebouw en omgeving zijn het gevolg van oppervlakkige adviezen, lukrake oplossingen en een slordige uitvoering.

- Advies op maat voor een duurzame renovatie of restauratie dient daarom in eerste instantie kosteloos te zijn, volstrekt onafhankelijk en moet worden gegeven door experts die zowel thuis zijn in de zorg voor monumenten als over een goed overzicht beschikken over alle beschikbare technieken ter verduurzaming.

Stichting de Witte Roos gaat er van uit dat zij in de nabije toekomst haar ideeën op basis van deze uitgangspunten met betrokken partijen verder zal kunnen uitwerken.

BIJLAGE: **Partners van de Witte Roos**

De Witte Roos werkt samen en onderhoudt contacten met verschillende organisaties.

In 2014 waren dat met name:

- Culturele organisaties: Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten, World Art Centre, Erfgoed Delft en omgeving, Delft Design, de vele ontwerpers en architecten die Delft kent, ICT-kring Delft, het Filmhuis Delft, Rietveld Theater, De Porcelijne Fles, het Fonds voor Cultuurparticipatie
- De vastgoed-, bouw- en installatiesector: Nationaal Renovatieplatform (NRP), Dutch Green Building Council (DBGC), Delft Design, de Bouwcampus, SBRCURnet, Bouwmensen Delft, IC-DUBO (Innovatiecentrum Duurzaam Bouwen, Rotterdam), Nationaal Restauratiefonds (NRF), de nationale Erfgoedacademie en geselecteerde adviseurs, architecten, productontwerpers, leveranciers, uitvoerende bedrijven, makelaars
- Overheden/overheidsorganisaties: Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE), ministeries van O,C&W, I&M, EZ, Innovatienetwerk Agro & Groen, Provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap Delfland, de Federatie Grote Monumentengemeenten, gemeente Delft, gemeente Wassenaar, gemeente Den Haag
- Kennis/onderwijsinstellingen: TUD, Unesco-IHE, Haagse Hogeschool, Inholland, Zadkine College, Hogeschool Rotterdam, Mondriaan College, scholen in Delft en de regio
- Biobased organisaties en bedrijven in de regio, bijvoorbeeld DSM, stichting Groenkracht, stichting Gezonde Gronden, stichting Stad +Kas, Ekoplaza, Kistje vol Smaak, de Meisjes van Biesland, de firma Van Buiten, hoveniers, boeren en tuinders, deskundigen uit het Westland, leveranciers van streekproducten, natuur en milieuorganisatie "De Papaver"
- Maatschappelijke organisaties: bewonersverenigingen, woningcorporaties, Werkplein Delft, ICT-kring Delft, stichting de Groene Grachten, stichting Urgenda, stichting Duurzaam Renoveren, stichting Warm Bouwen, stichting Fonds 1818
- Locale duurzaamheidscentra in Vlaanderen en Nederland, en partners verenigd in het Europese LivingGreen-netwerk en in ConGREEN Together
- Europese en internationale organisaties, The RUAF foundation (Resource Centres on Urban Agriculture and Food Security, The World Society of Ekistics (kennisnetwerk duurzame steden)